

دوره دهم - سال دوم

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

شماره چاپ: ۷۶۰

شماره ثبت: ۳۴۸

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۲۰. بخش نفت

کد موضوعی: ۳۱۰

شماره مسلسل: ۱۵۶۵۱

دی ماه ۱۳۹۶

معاونت پژوهش های زیربنایی و امور تولیدی

دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	خلاصه مدیریتی.....
۴.....	چکیده.....
۵.....	مقدمه.....
۵.....	۱. نقش آفرینی نفت در تأمین منابع بودجه.....
۹.....	۲. بررسی تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (در بخش نفت) و ابهامات آن.....
۱۵.....	۳. بررسی درآمد، هزینه، منابع و مصارف بودجه شرکت ملی نفت ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.....
۱۹.....	جمع‌بندی و پیشنهادات.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۲۰. بخش نفت

خلاصه مدیریتی

بخشی از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی به همراه بخشی از منابع حاصل از فروش داخلی میعانات گازی، در منابع بودجه عمومی دولت (در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) لحاظ می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، منابع حاصل از نفت خام و میعانات گازی در لایحه در ردیف‌های زیر قابل ردیابی است:

• ردیف ۲۱۰۱۰۱ (منابع حاصل از ارزش صادرات نفت) به مبلغ ۹۵۹,۳۱۴ میلیارد ریال؛ این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱,۰۰۱,۹۰۴ میلیارد ریال بود، در نتیجه این ردیف در مقایسه با ردیف متناظر در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، حدود ۴ درصد کاهش داشته است.

• ردیف ۲۱۰۱۰۹ (سه درصد صادرات نفت خام برای مناطق محروم و نفت خیز) به مقدار ۵۰,۸۰۰ میلیارد ریال؛ این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۴۸,۰۹۶ میلیارد ریال بود و مقایسه این دو رقم نرخ رشد ۵/۶ درصدی را نشان می‌دهد.

• ردیف ۱۶۰۱۳۹ (مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی) به مقدار ۱۰۰ هزار میلیارد ریال، از آنجا که ماهیت این ردیف کاملاً نفتی است و باید با عنوان واگذاری دارایی سرمایه‌ای طبقه‌بندی شود لازم است از ذیل ردیف‌های درآمدی خارج و در جایگاه واقعی خود یعنی ردیف ۲۱۰۱۱۲ قرار گیرد. البته در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در ردیف ۲۱۰۱۱۲ با عنوان «مازاد منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی» عدد ۱ درج شده است. به‌طور کلی می‌توان گفت استفاده از مازاد منابع نفتی (که طبق قانون باید به حساب ذخیره ارزی واریز شود) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۲/۵ درصد رشد داشته است.

• ردیف ۳۱۰۷۰۴ (استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای صندوق شکوفایی و نوآوری) به مقدار ۷,۰۰۰ میلیارد ریال است، این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۶,۶۰۰ میلیارد ریال بود. چون این منابع ماهیت نفتی دارد و بازگشت از منابع محسوب می‌شود باید در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای درج شود.

• ردیف ۳۱۰۷۰۵ (استفاده از منابع حاصل از صندوق توسعه ملی موضوع بند «و» تبصره «۴» به مقدار ۲۰۳ هزار میلیارد ریال بابت آبیاری تحت فشار، کم‌فشار و سامانه‌های نوین آبیاری، طرح‌های آبرسانی روستایی و توسعه شبکه‌های آن، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، تقویت بنیه

دفاعی، مقابله با ریزگردها در کشور و رفع مشکل برق خوزستان، توسعه مکران، ساماندهی حمل‌ونقل عمومی، بهبود محیط زیست، آبخیزداری و ساماندهی پسماندهای کل کشور، کمک به ساماندهی بافت‌های فرسوده و بازسازی مناطق آسیب‌دیده از زلزله، حمل‌ونقل ریلی و کمک به تسویه بدهی پاداش پایان خدمت بازنشستگان وزارت آموزش و پرورش. این رقم (مصارف مندرج در تبصره «۴») در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۶۹/۳ هزار میلیارد ریال بود. بنابراین طبق این تبصره برداشت از صندوق توسعه ملی با مصارف فوق‌الذکر ۱۹۰ درصد افزایش یافته است.

● مجموع استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در بودجه عمومی لایحه سال ۱۳۹۷ به ۲۱۰/۲ هزار میلیارد ریال رسیده که نسبت به رقم سال ۱۳۹۶ (۷۵/۹ هزار میلیارد ریال) ۱۷۷ درصد رشد داشته است. چون این منابع ماهیت نفتی دارد و بازگشت از منابع محسوب می‌شود باید در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای درج شود.

● استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای تسهیلات مندرج در تبصره «۴» شامل طرح انتقال آب کشاورزی به اراضی سیستان به مبلغ ۳۵۰ میلیون دلار (معادل ۱۲/۲۵ هزار میلیارد ریال)، این ارقام در سرجمع منابع و مصارف درج نشده که باید درج شود و چون ماهیت تسهیلاتی دارد باید در بخش واگذاری دارایی‌های مالی منظور شود. البته اعطای تسهیلات به مبلغ ۴۰ هزار میلیارد ریال برای خرید تجهیزات دانشگاهی نیز از محل سپرده‌گذاری صندوق در بانک‌های عامل پیش‌بینی شده که باید از محل درآمدهای اختصاصی دانشگاه‌ها بازپرداخت شود.

سرجمع منابع نفتی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (سهم دولت + سهم مناطق نفت‌خیز، گازخیز و کمتر توسعه‌یافته، مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی + مجموع برداشت‌های دولت از صندوق توسعه ملی) نسبت به قانون سال ۱۳۹۶ نیز حدود ۹/۷ درصد رشد داشته و از رقم ۱,۲۱۵ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ به ۱,۳۳۳ هزار میلیارد ریال رسیده که سبب شده وابستگی بودجه به نفت از ۳۵ درصد در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ به بیش از ۳۶ درصد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ افزایش یابد.

بررسی تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (در بخش نفت) و ابهامات آن

● در بند «الف» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، سهم شرکت ملی نفت ایران ۱۴/۵ درصد از کل صادرات نفت خام و میعانات گازی (حدود ۷/۶ میلیارد دلار) تعیین شده است، اما سهم این شرکت از خالص صادرات گاز طبیعی و فروش داخلی نفت خام و میعانات گازی نامشخص است.

● منابع حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ لحاظ نشده است.

● سهم بخش حمل‌ونقل از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی، معادل یک درصد (۱٪) منابع حاصل

از فروش نفت و گاز سهم دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ لحاظ نشده است.

• در بند «الف» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، سهم صندوق توسعه ملی ۳۲ درصد (مطابق ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه) تعیین شده (که بیش از ۱۶ میلیارد دلار خواهد شد)، اما در تبصره «۴» برای حدود ۶/۳۵ میلیارد دلار از منابع صندوق درخواست برداشت شده و در نهایت ۱۰ میلیارد دلار معادل ۲۰ درصد منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی به صندوق واریز می‌شود.

• اجازه برداشت از حساب ذخیره ارزی، در ردیف ۱۶۰۱۳۹ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ پیشنهاد شده است که دولت بتواند در صورت افزایش نرخ ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی، مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال منابع به‌دست آورد. همچنین در بند «ب» تبصره «۱» لایحه، پیشنهاد شده در صورت افزایش ماهیانه منابع دولت از محل منابع نفت نسبت به یک‌دوازدهم مبالغ مندرج در ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹، مازاد حاصل پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی و سهم شرکت ملی نفت ایران، به ردیف ۲۱۰۱۱۲ واریز شود. درواقع، این پیشنهاد عملاً سازوکار حساب ذخیره ارزی (موضوع ماده (۱۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه) را تعطیل کرده و به‌دنبال مجوزی برای استفاده از منابع آن در بودجه سالیانه کشور است.

• مجموع ارزش صادرات نفت و میعانات گازی در سال ۱۳۹۷ با فرض قیمت نفت حدود ۵۵ دلار، صادرات ۲/۵۳ میلیون بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی و فروش داخلی ۱۰۰ هزار بشکه در روز میعانات گازی (با تخفیف ۵ درصدی نسبت به صادرات)، حدود ۵۲/۷ میلیارد دلار خواهد بود که از این مقدار، ۷/۶۴ میلیارد ریال به شرکت ملی نفت ایران و ۱۶/۲۵ میلیارد دلار به صندوق توسعه ملی اختصاص یافته و بودجه عمومی دولت ۲۸/۸ میلیارد دلار خواهد شد. اگر ۲۸/۸ میلیارد دلار برای تحقق منابع ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹ (به مبلغ ۱،۰۱۰ هزار میلیارد ریال) استفاده شود، نرخ تسعیر ارز ۳۵،۰۰۰ ریال محاسبه می‌شود، اما اگر تحقق ردیف ۱۶۰۱۳۹ (به مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال) را نیز در نظر بگیریم منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی به میزان ۱،۱۱۰،۱۱۴ میلیارد ریال برآورد می‌شود، بنابراین نرخ تسعیر ارز حدود ۳۸،۵۴۱ ریال به‌ازای هر دلار محاسبه می‌شود.

در ارتباط با تبصره‌ها و ردیف‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور پیشنهاد می‌شود:

۱. بودجه وزارت نفت اصلاح و رقم واقعی بودجه این وزارتخانه در ردیف مذکور درج شود.
۲. به‌منظور افزایش شفافیت بودجه، برآورد منابع حاصل از فروش داخلی و خالص صادرات گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی درج شود.
۳. منابع حاصل از مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات مندرج در ردیف ۱۶۰۱۳۹ طبق ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه باید به حساب ذخیره ارزی واریز شده و یا به ردیف ۲۱۰۱۱۲ منتقل شود.
۴. ردیف ۲۱۰۱۱۱ که به‌منزله متمم بودجه در ضمن لایحه بودجه است، حذف شود.

۵. ردیف‌های ۳۱۰۷۰۴ و ۳۱۰۷۰۵ که ماهیت نفتی دارند به قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای منتقل شوند.

۶. مجموع منابع (و مصارف) شرکت ملی نفت ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان (حدود ۲۹ میلیارد دلار) پیش‌بینی شده است. حدود ۸۰ هزار میلیارد تومان (۲۳ میلیارد دلار) از این مقدار (۸۰ درصد کل منابع) از سه محل «سایر وام‌های داخلی»، «وام خارجی» و «سایر دریافت‌ها» در نظر گرفته شده که منبع مطمئنی نیست. در نتیجه منابع و مصارف شرکت ملی نفت نیاز به بازنگری اساسی دارد.

۷. استقراض از صندوق توسعه ملی برای دولت ۱۲,۲۵۰ میلیارد ریال برای آبرسانی به سیستان در قسمت واگذاری دارایی‌های مالی درج شود.

چکیده

مجموع سهم دولت از محل صادرات نفت خام و میعانات گازی (و فروش داخلی میعانات گازی) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور در ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱، ۲۱۰۱۰۹ و ۱۶۰۱۳۹ بیش از ۱,۱۱۰ هزار میلیارد ریال است. همچنین براساس ردیف‌های ۳۱۷۰۴ و ۳۱۷۰۵ و تبصره «۴» لایحه، در مجموع برای بیش از ۲۲۲ هزار میلیارد ریال از منابع صندوق توسعه ملی در لایحه بودجه تعیین تکلیف شده است. بنابراین وابستگی بودجه به نفت نیز از ۳۵ درصد در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ به حدود ۳۶ درصد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

حدود ۳۲ درصد منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی به صندوق توسعه ملی اختصاص یافته است، اما براساس ردیف‌های ۳۱۰۷۰۴ و ۳۱۰۷۰۵ و تبصره «۴» مجوز استفاده از حدود ۶/۳۵ میلیارد دلار (معادل ۲۲۲/۴ هزار میلیارد ریال) از منابع صندوق صادر شده، بدین ترتیب سهم واقعی صندوق از صادرات نفت و میعانات گازی حدود ۲۰ درصد خواهد بود.

سهم شرکت ملی نفت ایران از صادرات نفت خام و میعانات گازی ۱۴/۵ درصد و معادل حدود ۷/۶ میلیارد دلار خواهد بود و باید صرف هزینه‌های جاری و عمرانی شرکت مذکور شود. در ضمن سهم شرکت ملی نفت از فروش داخلی نفت و میعانات گازی مشخص نیست.

مراجعه به پیوست شماره ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور گویای این واقعیت است که در بخش مصارف شرکت ملی نفت ایران، حدود ۱۴/۷ میلیارد دلار بابت بازپرداخت وام‌ها و ۱۴ میلیارد دلار بابت سرمایه‌گذاری در شرکت مذکور منظور شده است، این در حالی است که منابع مطمئنی برای شرکت پیش‌بینی نشده است. در نتیجه عملیاتی شدن این میزان از سرمایه‌گذاری و حتی بازپرداخت بدهی‌های شرکت ملی نفت ایران نیازمند بازنگری جدی در بودجه سال بعد شرکت ملی نفت ایران است.

حکم مندرج در بند «ج» تبصره «۱» و ردیف متناظر آن (ردیف ۲۰۱۱۱ با مقدار ۱ ریال) خارج از اصول بودجه‌نویسی است. علاوه بر اینها چون حساب ذخیره ارزی موجودی قابل توجهی ندارد، لذا در واقع این ردیف به شکل فعلی بدین معناست که در صورت کاهش قیمت و یا مقدار صادرات نفت، دولت بدون آنکه نیازی به مجوز مجلس داشته باشد، بتواند استقراض کند. در واقع این حکم به نوعی ارائه متمم بودجه در حین تصویب بودجه است.

مقدمه

این گزارش در سه بخش تنظیم شده است؛ ابتدا سهم منابع نفتی در بودجه عمومی بررسی شده و سپس تبصره‌های مرتبط با بخش نفت (شامل نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی) مورد مذاقه قرار گرفته و در قسمت بعد منابع و مصارف شرکت ملی نفت ایران تحلیل می‌شود. با توجه به اینکه صنعت نفت یک صنعت سرمایه‌بر است، در اختیار بودن منابع مالی کافی یکی از نکات بسیار اساسی است که می‌تواند مسیر تحقق آنچه که در قوانین مختلف برای بخش نفت در نظر گرفته می‌شود را تسهیل کند.

۱. نقش آفرینی نفت در تأمین منابع بودجه

بخشی از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی به همراه بخشی از منابع حاصل از فروش داخلی میعانات گازی، در منابع بودجه عمومی دولت (در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) لحاظ می‌شود. همواره بیش از ۹۰ درصد منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در قوانین بودجه کل کشور به منابع حاصل از نفت اختصاص دارد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، منابع حاصل از نفت خام و میعانات گازی در لایحه در ردیف‌های زیر قابل ردیابی است:

- ردیف ۲۱۰۱۰۱ (منابع حاصل از ارزش صادرات نفت) به مبلغ ۹۵۹,۳۱۴ میلیارد ریال؛ این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱,۰۰۱,۹۰۴ میلیارد ریال بود، در نتیجه این ردیف در مقایسه با ردیف متناظر در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، حدود ۴ درصد کاهش داشته است.
- ردیف ۲۱۰۱۰۹ (سه درصد صادرات نفت خام برای مناطق محروم و نفت خیز) به مقدار ۵۰,۸۰۰ میلیارد ریال؛ این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۴۸,۰۹۶ میلیارد ریال بود و مقایسه این دو رقم نرخ رشد ۵/۶ درصدی را نشان می‌دهد.
- ردیف ۱۶۰۱۳۹ (مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی) به مقدار ۱۰۰ هزار میلیارد ریال، از آنجا که ماهیت این ردیف کاملاً نفتی است و باید با عنوان واگذاری

دارایی سرمایه‌ای طبقه‌بندی شود، لازم است از ذیل ردیف‌های درآمدی خارج و در جایگاه واقعی خود یعنی ردیف ۲۱۰۱۱۲ قرار گیرد. البته این ردیف در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ با عنوان «مازاد منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی» و با رقم حدود ۸۹ هزار میلیارد ریال بوده است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در مقابل این ردیف عدد ۱ درج شده است. به‌طور کلی می‌توان گفت استفاده از مازاد منابع نفتی (که طبق قانون باید به حساب ذخیره ارزی واریز شود) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۲/۵ درصد رشد داشته است.

• ردیف ۳۱۰۷۰۴ (استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای صندوق شکوفایی و نوآوری) به مقدار ۷,۰۰۰ میلیارد ریال، این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۶,۶۰۰ میلیارد ریال بود. چون این منابع ماهیت نفتی دارد و بازگشت از منابع محسوب می‌شود باید در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای درج شود.

• ردیف ۳۱۰۷۰۵ (استفاده از منابع حاصل از صندوق توسعه ملی موضوع بند «و» تبصره «۴» به مقدار ۲۰۳ هزار میلیارد ریال بابت آبیاری تحت فشار، کم‌فشار و سامانه‌های نوین آبیاری، طرح‌های آبرسانی روستایی و توسعه شبکه‌های آن، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، تقویت بنیه دفاعی، مقابله با ریزگردها در کشور و رفع مشکل برق خوزستان، توسعه مکران، ساماندهی حمل‌ونقل عمومی، بهبود محیط زیست، آبخیزداری و ساماندهی پسماندهای کل کشور، کمک به ساماندهی بافت‌های فرسوده و بازسازی مناطق آسیب‌دیده از زلزله، حمل‌ونقل ریلی و کمک به تسویه بدهی پاداش پایان خدمت بازنشستگان وزارت آموزش و پرورش. این رقم (مصارف مندرج در تبصره «۴») در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۶۹/۳ هزار میلیارد ریال بود. بنابراین طبق این تبصره برداشت از صندوق توسعه ملی با مصارف فوق‌الذکر ۱۹۰ درصد افزایش یافته است.

• مجموع استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در ردیف‌های ۳۱۰۷۰۴ و ۳۱۰۷۰۵ بودجه عمومی در لایحه سال ۱۳۹۷ به ۲۱۰/۲ هزار میلیارد ریال رسیده که نسبت به رقم سال ۱۳۹۶ (۷۵/۹ هزار میلیارد ریال) ۱۷۷ درصد رشد داشته است. چون این منابع ماهیت نفتی دارد و بازگشت از منابع محسوب می‌شود باید در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای درج شود.

• استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای تسهیلات مندرج در تبصره «۴» شامل طرح انتقال آب کشاورزی به اراضی سیستان به مبلغ ۳۵۰ میلیون دلار (معادل ۱۲/۲۵ هزار میلیارد ریال)، این ارقام در سرجمع منابع و مصارف درج نشده که باید درج شود و چون ماهیت تسهیلاتی دارد باید در بخش واگذاری دارایی‌های مالی منظور شود. البته اعطای تسهیلات به مبلغ ۴۰ هزار میلیارد ریال برای خرید تجهیزات دانشگاهی نیز از محل سپرده‌گذاری صندوق در بانک‌های عامل پیش‌بینی شده که باید از محل درآمدهای اختصاصی دانشگاه‌ها بازپرداخت شود.

جدول ۱. منابع نفتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

(میلیارد ریال)

عنوان	عملکرد ۱۳۹۲	عملکرد ۱۳۹۳	عملکرد ۱۳۹۴	عملکرد ۱۳۹۵	قانون ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	تغییرات لایحه ۱۳۹۷ نسبت به قانون ۱۳۹۶	رشد لایحه ۱۳۹۷ نسبت به قانون ۱۳۹۶ (درصد)
منابع حاصل از ارزش صادرات نفت (ردیف ۲۱۰۱۰۱)	۵۹۴,۲۶۳	۶۰۶,۸۲۹	۵۲۲,۳۸۷	۷۲۲,۷۷۱	۱,۰۰۱,۹۰۴	۹۵۹,۳۱۴	-۴۲,۵۹۰	-۴/۳
مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی (ردیف ۱۶۰۱۳۹)						۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰
دو درصد صادرات نفت خام برای مناطق محروم و نفت‌خیز (ردیف ۲۱۰۱۰۹)	۱۵۱۳۸	۲۲۰۰۸	۱۴۹۸۰	۱۶۰۴۸	۴۸۰۹۶	۵۰,۸۰۰	۲,۷۰۴	۵/۶
مجموع منابع نفتی برای واردات فرآورده‌های نفتی (تقریبی)	۲۸۷۹۸	۳۱۸۹۲	۳۵۵۰۴	۳۶۳۲۲	۰	۰	۰	
مجموع برداشت بودجه‌ای از صندوق توسعه ملی در بودجه مندرج در جدول ۲	-	۵۰۸۰	۸۵۵۰	۵۹۹۴	۷۵۹۰۰	۲۲۲,۴۵۰	۱۴۶,۵۵۰	۱۹۳
مازاد درآمد نفت قبل از واریز به حساب ذخیره ارزی	-	-	۱۳۲۹۸۸	۰	۸۸۹۹۰			-۱۰۰
مجموع برداشت بودجه‌ای از حساب ذخیره ارزی	-		۸۹۰۵				۱۵۷,۶۷۴	
جمع استفاده از منابع نفت در بودجه	۶۳۸۱۹۸	۶۶۵۸۰۹	۷۲۳۳۱۳	۷۸۱۱۳۵	۱۲۱۴۸۹۰	۱,۳۳۲,۵۶۴	۱۱۷,۶۷۴	۹/۷
جمع استفاده از منابع نفت در بودجه (میلیارد دلار)	۲۵/۹۲	۲۴/۴۲	۲۳/۸۳	۲۵/۱۵	۳۳/۸۸	۳۴/۵۷	۰/۷	۲/۱
نرخ ارز (دلار به ریال)	۲۴,۶۲۲	۲۷,۲۶۸	۳۰,۳۵۶	۳۱,۰۵۵	۳۵,۸۶۲	۳۸,۵۴۱	۲,۶۸۰	۷/۵
منابع بودجه عمومی در ردیف‌ها	۱۴۷۶۷۷۳	۱,۷۷۸,۲۴۴	۲,۰۱۷,۰۷۸	۲,۸۳۰,۰۷۵	۳,۴۶۷,۵۲۱	۳,۶۸۰,۴۹۰	۲۱۲,۹۶۹	۶/۱
منابع بودجه عمومی (با احتساب ردیف واردات اضافه بر رقم بودجه فرآورده‌های نفتی و منابع مندرج در تبصره‌ها)	۱۵۰,۵۵۷۱	۱,۸۱۰,۱۳۶	۲,۰۶۱,۴۸۷	۲,۸۶۶,۳۹۷	۳,۴۶۷,۵۲۱	۳,۶۹۲,۷۴۰	۲۲۵,۲۱۹	۶/۵
حداقل وابستگی بودجه به نفت (درصد)	۴۲/۴	۳۶/۸	۳۵/۱	۲۷/۳	۳۵/۰	۳۶/۱	۱	۳

مأخذ: قوانین بودجه سال‌های گذشته، لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و محاسبات تحقیق.

(میلیارد ریال)

جدول ۲. مصارف تبصره «۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ از منابع صندوق توسعه ملی

عنوان	عملکرد ۱۳۹۲	عملکرد ۱۳۹۳	عملکرد ۱۳۹۴	عملکرد ۱۳۹۵	قانون ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	تغییرات لایحه ۱۳۹۷ ن سبت به قانون ۱۳۹۶	رشد لایحه ۱۳۹۷ نسبت به قانون ۱۳۹۶ (درصد)
استفاده از صندوق توسعه ملی برای صندوق شکوفایی و نوآوری (ردیف ۳۱۰۷۰۴)					۶۶۰۰	۷۰۰۰	۴۰۰	۶/۱
استفاده از صندوق توسعه ملی برای طرح‌های آبیاری تحت فشار (ردیف ۳۱۰۷۰۵)					۹۹۰۰	۱۰۵۰۰	۶۰۰	۶/۱
استفاده از صندوق توسعه ملی برای طرح‌های آبرسانی روستایی و توسعه شبکه‌های آن (ردیف ۳۱۰۷۰۶)					۹۹۰۰	۱۰۵۰۰	۶۰۰	۶/۱
استفاده از صندوق توسعه ملی برای سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران (ردیف ۳۱۰۷۰۷)					۴۲۹۰۰	۳۵۰۰	۲۰۰	۶/۱
استفاده از صندوق توسعه ملی برای تقویت بنیه دفاعی (ردیف ۳۱۰۷۰۸)					۳۳۰۰	۴۵۵۰۰	۲۶۰۰	۶/۱
استفاده از صندوق توسعه ملی برای مقابله با ریزگردها (ردیف ۳۱۰۷۰۹)					۳۳۰۰	۵۲۵۰	۱۹۵۰	۵۹/۱
استفاده از صندوق توسعه ملی برای توسعه مکران						۳۵۰۰	۳۵۰۰	
استفاده از صندوق توسعه ملی برای ساماندهی حمل‌ونقل عمومی						۳۵۰۰	۳۵۰۰	
استفاده از صندوق توسعه ملی برای بهبود محیط زیست، آبخیزداری و ساماندهی پسماندهای کل کشور						۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰	
استفاده از صندوق توسعه ملی برای کمک به ساماندهی بافت‌های فرسوده و بازسازی مناطق آسیب‌دیده از زلزله						۳۵۰۰	۳۵۰۰	
استفاده از صندوق توسعه ملی برای حمل‌ونقل ریلی						۱۲۲۵۰	۱۲۲۵۰	
استفاده از صندوق توسعه ملی برای کمک به تسویه بدهی پاداش پایان خدمت بازنشستگان وزارت آموزش و پرورش						۳۵۲۰۰	۳۵۲۰۰	
استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای آبرسانی به اراضی سیستان ۳۵۰ میلیون دلار						۱۲۲۵۰	۱۲۲۵۰	
جمع					۷۵۹۰۰	۲۲۲,۴۵۰	۱۴۶,۵۵۰	۱۹۳

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و محاسبات محقق.

سرجمع منابع نفتی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (سهام دولت+ سهم مناطق نفت خیز، گاز خیز و کمتر توسعه یافته، مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی+ مجموع برداشت‌های دولت از صندوق توسعه ملی) نسبت به قانون سال ۱۳۹۶ نیز حدود ۹/۷ درصد رشد داشته و از رقم ۱۲۱۵ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ به ۱۳۳۳ هزار میلیارد ریال رسیده که سبب شده وابستگی بودجه به نفت از ۳۵ درصد در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ به بیش از ۳۶ درصد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ افزایش یابد.

۲. بررسی تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (در بخش نفت) و ابهامات آن

قانون بودجه، عرصه به عدد و رقم درآوردن قوانین بالادستی و از جمله قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و قانون برنامه توسعه پنج‌ساله ششم توسعه است که در ادامه تطابق لایحه با قوانین مذکور بررسی می‌شود:

۱. تبصره «۱»

در تبصره «۱» سهم دولت، شرکت ملی نفت و مناطق نفت خیز، گاز خیز و کمتر توسعه یافته از درآمدهای نفتی و سقف هریک از آنها تعیین شده که اهم نکات آن به شرح زیر است:

الف) سهم شرکت ملی نفت ایران

براساس بند «الف» ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد قانون تنظیم (۲)،^۱ به منظور تعیین رابطه مالی بین دولت و شرکت ملی نفت ایران سهم شرکت ملی نفت از ارزش نفت (نفت خام، میعانات گازی و خالص گاز طبیعی) صادراتی و مبالغ حاصل از فروش داخلی که در قوانین بودجه سنواتی تعیین می‌گردد، به عنوان سهم آن شرکت بابت کلیه مصارف سرمایه‌ای و هزینه‌ای شرکت مزبور از جمله بازپرداخت بدهی و تعهدات شامل تعهدات سرمایه‌ای و بیع متقابل و جبران خسارات زیست‌محیطی و آلودگی‌های ناشی از فعالیت‌های نفتی خالص درآمد و هزینه‌های ناشی از عملیات صادرات با احتساب هزینه‌های حمل و بیمه (سیف) تعیین می‌شود. این سهم، از نظر مالیاتی با نرخ صفر محاسبه می‌شود.

وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذریع موظف است از محل سهم خود از درآمدهای مذکور و سایر منابع، قراردادهای لازم را با شرکت‌های عملیاتی تولید نفت و گاز براساس قیمت تمام شده و در چارچوب بودجه عملیاتی پس از مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور منعقد نماید.

۱. ماده (۱) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲):

الف) به منظور تعیین رابطه مالی و نحوه تسویه حساب بین دولت (خزانه‌داری کل کشور) و وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذریع، معادل سهمی از ارزش نفت (نفت خام، میعانات گازی و خالص گاز طبیعی) صادراتی و مبالغ حاصل از فروش داخلی که در قوانین بودجه سنواتی تعیین می‌گردد، به عنوان سهم آن شرکت بابت کلیه مصارف سرمایه‌ای و هزینه‌ای شرکت مزبور از جمله بازپرداخت بدهی و تعهدات شامل تعهدات سرمایه‌ای و بیع متقابل و جبران خسارات زیست‌محیطی و آلودگی‌های ناشی از فعالیت‌های نفتی خالص درآمد و هزینه‌های ناشی از عملیات صادرات با احتساب هزینه‌های حمل و بیمه (سیف) تعیین می‌شود. این سهم، از نظر مالیاتی با نرخ صفر محاسبه می‌شود.

وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذریع موظف است از محل سهم خود از درآمدهای مذکور و سایر منابع، قراردادهای لازم را با شرکت‌های عملیاتی تولید نفت و گاز براساس قیمت تمام شده و در چارچوب بودجه عملیاتی پس از مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور منعقد نماید.

۲. جزء «۱» بند «ب» ماده (۷) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه

۱. سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال اول اجرای قانون برنامه سه درصد (۳۰٪) تعیین می‌شود و سالانه حداقل دو واحد درصد به این سهم اضافه می‌شود. بانک مرکزی مکلف است در طول سال و متناسب با وصول منابع بلافاصله نسبت به واریز این وجوه و سهم چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت ملی نفت ایران از کل صادرات نفت و میعانات گازی و همچنین سهم سه درصد (۳٪) مناطق نفت خیز، گاز خیز و توسعه نیافته اقدام کند و از محل باقیمانده به سهم بودجه عمومی دولت از منابع موضوع این جزء در سقف جدول شماره

شرکت از صادرات نفت و میعانات گازی را ۱۴/۵ درصد تعیین کرده و در خصوص سهم این شرکت از فروش داخلی نفت و میعانات گازی سکوت کرده است. در نهایت براساس قوانین مذکور در بند «الف» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، سهم شرکت ملی نفت ایران تعیین و مقرر شده، ۱۴/۵ درصد از کل صادرات نفت خام، میعانات گازی (حدود ۷/۶ میلیارد دلار) در اختیار شرکت ملی نفت ایران قرار گیرد. سهم این شرکت از خالص صادرات گاز طبیعی و فروش داخلی نفت خام و میعانات گازی نامشخص است.

ب) سهم صندوق توسعه ملی

با توجه به اینکه از نفت به عنوان ثروت و سرمایه ملی یاد می‌شود و پایان‌پذیری یکی از ویژگی‌های اصلی این‌گونه منابع است و از آنجا که درآمد آن متأثر از مقدار صادرات و قیمت نفت است (که از آنها به عنوان متغیرهای برون‌زا یاد می‌شود و در تعیین قیمت کشورهای تولیدکننده نفت چندان اثرگذار نیستند)، لذا لازم است با توجه به قوانین کشور از جمله ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب سال ۱۳۹۵ (موضوع تشکیل صندوق توسعه ملی) و ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه مصوب سال ۱۳۹۵ به شیوه‌ای برنامه‌ریزی شود که از منابع و درآمدهای نفتی به شکلی مناسب‌تر استفاده شود تا تأثیر منفی حاصل از شوک‌های ناگهانی کاهش پیدا کند. بند «۱۰» سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، به تغییر نگاه به درآمدهای حاصل از نفت و گاز از منابع تأمین بودجه عمومی به سرمایه‌های زاینده اقتصادی توجه دارد و برای این منظور مقرر کرده است که سالیانه ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی اختصاص پیدا کند و سالیانه ۲ واحد درصد به این عدد اضافه شود.^۱ در بند «الف» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، سهم صندوق توسعه ملی ۳۲ درصد (مطابق ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه) تعیین شده (که بیش از ۱۶ میلیارد دلار خواهد شد) که به صورت ماهیانه واریز و از ماه یازدهم سال محاسبه و تسویه می‌شود. البته در تبصره «۴» برای حدود ۶/۳۵ میلیارد دلار از منابع صندوق درخواست برداشت شده و در نهایت ۱۰ میلیارد دلار معادل ۲۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی به صندوق واریز می‌شود.^۲ در تبصره‌های «۱۸» و «۱۹» نیز اجازه سپرده‌گذاری و پرداخت تسهیلات به طرح‌های تولید و اشتغال و طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی از محل صندوق توسعه ملی داده شده است که در تبصره «۱۸» مبلغ

(۴) این قانون تعیین و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و مابقی را به حساب ذخیره ارزی واریز نماید.
 ۱. براساس جزء «۱» بند «ح» ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، سهم واریزی منابع حاصل از صادرات نفت (نفت خام، میعانات گازی، گاز و فرآورده‌های نفتی) باید سالیانه به میزان ۲ درصد افزایش یابد. اما جزء «۱» بند «ب» ماده (۷) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه سهم صندوق توسعه ملی را ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی ذکر کرده است که سالانه حداقل دو درصد به این ۳۰ درصد افزوده می‌شود.
 ۲. در خصوص منابع صندوق توسعه ملی از ارزش صادرات تهارتی موضوع جزء «۲» بند «ح» ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ اشاره‌ای نشده و لازم است که سهم صندوق توسعه ملی از درآمدهای مذکور بیان شود. ضمن اینکه به صورت کلی تهاثر صادرات و واردات فرآورده‌های نفتی در جداول درآمد و هزینه قانون بودجه باید ذکر شود، اما این مورد رعایت نشده است.

۱۵۰ هزار میلیارد ریال برداشت از صندوق تجویز شده، اما در تبصره «۱۹» به طور دقیق اشاره‌ای به مبلغ برداشت از صندوق توسعه نشده است.

۲. اجازه برداشت از حساب ذخیره ارزی

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ پیشنهاد شده است که دولت بتواند در صورت افزایش نرخ ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی، مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال منابع به دست آورد (ردیف ۱۶۰۱۳۹). همچنین در بند «ب» تبصره «۱» لایحه، پیشنهاد شده در صورت افزایش ماهیانه منابع دولت از محل منابع نفت نسبت به یک‌دوازدهم مبالغ مندرج در ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹، مازاد حاصل پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی و سهم شرکت ملی نفت ایران، به ردیف ۲۱۰۱۱۲ واریز شود. در حالی که طبق ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه، بانک مرکزی موظف است تا سقف ریالی در نظر گرفته شده در جدول ۴ برنامه، (سال ۱۳۹۷ معادل ۱,۰۷۳ هزار میلیارد ریال) ارزشهای خارجی را به ریال تبدیل و مازاد آن را به حساب ذخیره ارزی واریز کنند. در واقع، این پیشنهاد عملاً سازوکار حساب ذخیره ارزی (موضوع ماده (۱۷)) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه را تعطیل کرده و به دنبال مجوزی برای استفاده از منابع آن در بودجه سالیانه کشور است.

همچنین، دولت در بند «ج» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، پیش‌بینی کرده است «چنانچه منابع دولت از محل صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال ۱۳۹۷ کمتر از ۱,۰۱۰ هزار میلیارد ریال (مجموع ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹) شود، به دولت اجازه داده می‌شود از محل حساب ذخیره ارزی برای تأمین مابه‌التفاوت حاصل شده اقدام کند». در ردیف ۲۱۰۱۱۱ نیز با درج عدد ۱ زمینه را برای برداشت مورد نظر فراهم کرده است. در واقع این ردیف به شکل فعلی بدین معناست که در صورت کاهش قیمت و یا مقدار صادرات نفت، دولت بتواند از منابع حساب ذخیره ارزی (در صورت وجود)، منابع پیش‌بینی شده حاصل از صادرات نفت در سال ۱۳۹۷ را تحقق ببخشد بدون آنکه نیازی به مجوز مجلس داشته باشد. در واقع این حکم به نوعی ارائه متمم بودجه در حین تصویب بودجه است.

۳. ماده (۷) قانون برنامه ششم (سقف منابع نفتی سالیانه بودجه)

سهم منابع عمومی دولت از مجموع درآمد حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز از جمع سه ردیف به دست می‌آید: ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹، (با رقم ۱,۰۱۰ هزار میلیارد ریال) و ردیف ۱۶۰۱۳۹ (با رقم ۱۰۰ هزار میلیارد ریال). در نتیجه مجموع درآمد نفتی سهم دولت در لایحه حدود ۱,۱۱۰ هزار میلیارد ریال خواهد شد که مطابق با تکلیف دولت در ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه و جدول (۴) آن قانون است.^۱ گفتنی

۱. در جدول مذکور سقف اعتبارات هزینه‌ای بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۹۷ مبلغ ۱,۰۷۳ هزار میلیارد ریال از محل منابع

است با توجه به پیش‌بینی‌های مراجع معتبر بین‌المللی درباره قیمت نفت در سال آینده، احتمال تحقق منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی زیاد است، اما با توجه به حساسیت بالای بودجه نسبت به قیمت نفت (هر دلار کاهش قیمت نفت سبب کاهش بیش از ۲۰ هزار میلیارد ریال منابع بودجه عمومی دولت خواهد شد) بهتر است منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی با احتیاط و ملاحظات بیشتری محاسبه و لحاظ شوند.

۴. سهم مناطق نفت‌خیز، گازخیز و کمتر توسعه‌یافته

براساس جزء «۳» بند «الف» ماده (۲۶) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و همچنین بند «ت» ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، سهم مناطق نفت‌خیز، گازخیز و کمتر توسعه‌یافته ۳ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی است، اما در بند «الف» تبصره «۱» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور سهم این مناطق را ۳ درصد از درآمد حاصل از کل صادرات نفت و میعانات گازی لحاظ شده (در ردیف ۲۱۰۱۰۹ به مبلغ ۵۰ هزار میلیارد ریال) و ۳ درصد درآمد حاصل از خالص صادرات گاز حذف شده است که خلاف اسناد و قوانین بالادستی مذکور است. در نتیجه، موضوع ماده (۲۶) قانون برنامه ششم توسعه به صورت ناقص اجرا شده است و با توجه به عدم ارائه ارقام مربوط به خالص صادرات گاز طبیعی نمی‌توان به درستی درباره صحت رقم مذکور قضاوت کرد.

۵. تبصره‌های «۱۴» و «۱۸» و ابهام در منابع حاصل از فروش فرآورده‌های نفتی

براساس ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه کلیه منابع حاصل از افزایش قیمت‌های حامل‌های انرژی باید در فعالیت‌هایی هزینه شود که در جدولی ذیل این ماده تعیین شده است. اما در تبصره «۱۸» (که جزئیات آن در گزارش مستقلی بررسی می‌شود) برخلاف قانون مذکور کلیه وجوه حاصل از افزایش قیمت حامل‌های انرژی را به طرح‌های حمایت از تولید، اشتغال و آموزش اختصاص داده است. موفقیت این طرح، توجه به تجربه‌های گذشته از جمله طرح بنگاه‌های زودبازده محل تردید است. علاوه بر این، از آنجا که تبصره‌های بودجه یک‌ساله هستند، در سال‌های بعد منابع حاصل از این افزایش قیمت، صرف چه امری خواهد شد؟

۶. منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی در لایحه بودجه

مجموع ارزش صادرات نفت و میعانات گازی در سال ۱۳۹۷ با فرض قیمت نفت حدود ۵۵ دلار، صادرات ۲/۵۳ میلیون بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی و فروش داخلی ۱۰۰ هزار بشکه در روز میعانات گازی (با تخفیف ۵ درصدی نسبت به صادرات)، حدود ۵۲/۷ میلیارد دلار خواهد بود که از این مقدار، ۷/۶۴

حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی برآورد شده است که البته افزایش این رقم تا پانزده (۱۵٪) در قالب لویج بودجه سنواتی مجاز است که سقف منابع را تا حدود ۱,۲۲۳ هزار میلیارد ریال افزایش داده است.

میلیارد ریال به شرکت ملی نفت ایران و ۱۶/۲۵ میلیارد دلار به صندوق توسعه ملی اختصاص یافته و بودجه عمومی دولت ۲۸/۸ میلیارد دلار خواهد شد. اگر ۲۸/۸ میلیارد دلار برای تحقق منابع ردیف‌های ۲۱۰۱۰۹ و ۲۱۰۱۰۱ (به مبلغ ۱۰۱۰ هزار میلیارد ریال) استفاده شود، نرخ تسعیر ارز ۳۵,۰۰۰ ریال محاسبه می‌شود، اما اگر تحقق ردیف ۱۶۰۱۳۹ (به مبلغ ۱۰۰ هزار میلیارد ریال) را نیز در نظر بگیریم منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی به میزان ۱,۱۱۰,۱۱۴ میلیارد ریال برآورد می‌شود، بنابراین نرخ تسعیر ارز حدود ۳۸,۵۴۱ ریال به‌ازای هر دلار محاسبه می‌شود.

جدول ۳. نفت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

ردیف	عنوان	میلیارد ریال	میلیارد دلار	توضیحات
۱	مجموع منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی:		۵۲/۷۰	مجموع ردیف ۱-۱ و ۱-۲ و ۱-۳
۱-۱	صادرات نفت خام		۴۲/۷۶	با فرض صادرات ۲/۱۳ میلیون بشکه در روز و هر بشکه ۵۵ دلار
۱-۲	صادرات میعانات گازی		۸/۰۳	با فرض صادرات ۰/۴ میلیون بشکه در روز و هر بشکه ۵۵ دلار
۱-۳	فروش میعانات گازی به پتروشیمی‌ها		۱/۹۱	با فرض فروش ۰/۱ میلیون بشکه در روز و هر بشکه ۵۲/۵ دلار
۲	سهم شرکت نفت		۷/۶۴	معادل ۱۴/۵ درصد ردیف ۱
۳	سهم صندوق توسعه ملی		۱۶/۲۵	معادل ۳۲ درصد صادرات نفت خام و میعانات گازی ردیف ۱-۱ و ۱-۲
۴	مانده منابع حاصل از صادرات نقدی نفت خام و میعانات گازی		۲۸/۸۰	سهم دولت معادل تقریباً ۵۴/۶۶ درصد ردیف ۱
	واریز به حساب ذخیره ارزی		۰/۰۰	
۵	منابع نفتی به غیر از صندوق توسعه	۱,۱۱۰,۱۱۴	۲۸/۸۰	مطابق با ارقام ریالی لایحه (رقم برنامه ششم ۱,۰۷۳,۲۸۶)
	ردیف ۲۱۰۱۰۱	۹۵۹,۳۱۴	۲۷/۲۸	مطابق با ارقام ریالی لایحه
	ردیف ۲۱۰۱۰۹	۵۰,۸۰۰	۱/۵۲	مطابق با ارقام ریالی لایحه
	ردیف ۱۶۰۱۳۹	۱۰۰,۰۰۰		مطابق با ارقام ریالی لایحه
فروض لایحه بودجه	قیمت هر بشکه نفت (دلار)	۵۵		
	میزان صادرات نفت خام در روز (میلیون بشکه)	۲/۱۳۰		
	میزان صادرات میعانات در روز (میلیون بشکه)	۰/۴۰۰		
	فروش میعانات گازی به پتروشیمی (میلیون بشکه در روز)	۰/۱۰		
	تعداد روز در سال	۳۶۵		
	نرخ برابری ریال با یک دلار	۳۸,۵۴۱		

۷. بودجه وزارت نفت

تبیین و اجرای نقش حاکمیتی در مجموعه نفت کشور از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و این موضوع از زمانی که قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت در سال ۱۳۹۱ تصویب شده، بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. اجرای این وظیفه با توجه به اینکه اساسنامه شرکت ملی نفت در سال ۱۳۹۵ تصویب و ابلاغ گردید، اهمیت مضاعفی یافته است. وزارت نفت برای اجرای وظایف حاکمیتی خود در قالب قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت باید بودجه لازم را در اختیار داشته باشد، بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور گویای این واقعیت است که کل بودجه وزارت نفت (جزء «۱» ردیف ۱۴۳۰۰۰ جدول شماره ۷ ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور) برای اجرای آن وظایف ۱۲۸ میلیون ریال معادل ۱۲/۸ میلیون تومان است که عملکرد سال ۱۳۹۵ آن نیز صفر بوده است. بنابراین به نظر می‌رسد بودجه وزارت نفت از محل سهم ۱۴/۵ درصدی شرکت ملی نفت تأمین می‌شود که علیرغم مشکلاتی که به جهت کاهش بودجه عمرانی برای این شرکت به وجود می‌آورد، نشان می‌دهد وزارت نفت از نظر بودجه، مستقل از شرکت ملی نفت نیست، بنابراین از جهت عملکرد نیز به صورت مستقل از این شرکت عمل نخواهد کرد و وظایف حاکمیتی خود را به درستی انجام نخواهد داد. در واقع بودجه ۱۲ میلیون تومانی وزارت نفت در قوانین بودجه سالیانه محکم‌ترین دلیل برای اثبات این موضوع است که وزارت نفت موجودیت واقعی ندارد.

۸. صادرات فرآورده‌های نفتی و منابع حاصل از آن

در لایحه بودجه و تبصره‌های آن به منابع حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی اشاره‌ای نشده است، لذا می‌توان این سؤال را مطرح کرد که منابع مذکور براساس قانون متعلق به چه دستگاهی است؟ و چرا در لایحه به آن اشاره‌ای نشده است؟ بند «ز» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ به منظور حل و فصل کردن اقدامات غیرقانونی دولت نهم و دهم در واردات بنزین تصویب شد.^۱ اما باید توجه داشت که روند غیرقانونی تهاتر بنزین هنوز هم ادامه دارد.^۲ این اقدام خلاف اصل پنجاه و سوم قانون اساسی است که تصریح دارد: «کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد». در نتیجه بدون اینکه منابع حاصل از صادرات نفت به خزانه واریز شده و در بودجه، ردیف مستقلی برای واردات بنزین منظور شود، مقامات دولتی با تشخیص خود بدون اجازه مجلس، بخشی از منابع را به موضوعی تخصیص می‌دهند که از نظر آنها اهمیت دارد. در حالی که طبق اصل پنجاه و دوم قانون

۱. براساس ماده (۱۲۰) قانون برنامه سوم توسعه، درآمد حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی به عنوان درآمد شرکت ملی نفت ایران محسوب شده است، اما این حکم در برنامه‌های بعدی تمدید نشد.

۲. براساس اعلام مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش در سال ۱۳۹۶، روزانه به طور متوسط ۱۲ میلیون لیتر بنزین وارد کشور شده است. از طرف دیگر درآمد حاصل از صادرات فرآورده طی ۸ ماه گذشته سال ۱۳۹۶، صدور ۱۴۰ هزار میلیارد ریال برآورد می‌شود.

اساسی بررسی و تصویب بودجه در اختیار مجلس است و این نمایندگان مردم هستند که صلاحیت اولویت‌بندی برای تخصیص منابع را دارند.

۹. صادرات گاز طبیعی و منابع آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

موضوع صادرات گاز طبیعی نیز مشابه صادرات فرآورده‌های نفتی است و در لایحه بودجه درآمد حاصل از آن درج نشده است. این درحالی است که متوسط روزانه صادرات و واردات گاز ایران در سال ۱۳۹۵ به ترتیب حدود ۲۴/۸ و ۱۶ میلیون مترمکعب در روز بوده است. همچنین از ابتدای تیرماه ۱۳۹۶ قرارداد صادرات گاز ایران به عراق نیز عملیاتی شده و در ۹ ماهه سال ۱۳۹۶ حدود ۷ میلیون مترمکعب در روز خواهد بود و در سال ۱۳۹۷ به ۱۴-۱۸ میلیون مترمکعب در روز خواهد رسید. بنابراین به‌طور تقریبی حجم خالص صادرات گاز طبیعی در سال ۱۳۹۷ حداقل ۱۸ میلیون مترمکعب در روز خواهد بود که با فرض قیمت گاز صادراتی ۱۵ سنت، درآمد خالص صادرات گاز کشور حداقل یک میلیارد دلار در سال خواهد بود که لازم است به‌صورت شفاف در ردیف‌های درآمدی لایحه بودجه لحاظ شود.

۱۰. سهم بخش حمل‌ونقل از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی

براساس ماده (۵۷) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف شده است به‌منظور تکمیل و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) حمل‌ونقل ریلی، دوخطه کردن مسیرها و احداث خطوط برقی و سریع‌السیر، علاوه بر شرکت‌های دولتی - خصوصی و افزایش اعتبارات این حوزه در بودجه سالانه، یک درصد (۱٪) منابع حاصل از فروش نفت و گاز سهم دولت را در قالب بودجه سالانه به وزارت راه و شهرسازی اختصاص دهد تا طرح‌های حمل‌ونقل ریلی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته اجرا شود که از این محل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ لحاظ نشده است. هرچند از محل منابع توسعه ملی و در قالب جدول مندرج در تبصره «۴» مبلغ ۳۵۰ میلیون دلار به حمل‌ونقل ریلی اختصاص داده شده است.

۳. بررسی درآمد، هزینه، منابع و مصارف بودجه شرکت ملی نفت ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

۱. منابع شرکت

مطابق لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، منابع شرکت ملی نفت ایران حدود ۱,۰۰۴ هزار میلیارد ریال (۲۸/۶۷ میلیارد دلار) پیش‌بینی شده است. این میزان از منابع از محل‌های زیر تأمین می‌شود: از محل ذخیره استهلاک و اندوخته سرمایه‌ای ۲۰۳ هزار میلیارد ریال، از وام‌های داخلی ۱۹۰ هزار میلیارد ریال،

- از محل وام خارجی ۲۲۵ هزار میلیارد ریال و از محل سایر دریافت‌ها ۳۸۶ هزار میلیارد ریال.
- نکات حائز اهمیت در خصوص منابع شرکت ملی نفت به شرح زیر است:
- بیش از ۳۸ هزار میلیارد تومان (۱۱ میلیارد دلار) منابع از محل سایر دریافت‌هاست (که در جدول ۴ توضیح داده شده است) و تحقق آن بسیار سخت پیش‌بینی می‌شود.
 - از محل وام‌های داخلی حدود ۱۹ هزار میلیارد تومان (حدود ۵/۴ میلیارد دلار) منابع برای شرکت ملی نفت در نظر گرفته شده که با توجه به عدم توانایی شرکت در بازپرداخت بدهی‌های قبلی تحقق آن دور از انتظار است.
 - بیش از ۲۲ هزار میلیارد تومان (حدود ۶/۴ میلیارد دلار) از محل وام خارجی بوده که تحقق آن به انعقاد قراردادهای نفتی با سرمایه‌گذاران خارجی منوط است.
 - بیش از ۲۰ هزار میلیارد تومان (معادل ۵/۸ میلیارد دلار) منابع شرکت از محل ذخایر و اندوخته‌ها تأمین خواهد شد. در واقع می‌توان گفت تنها منابع مطمئن شرکت بدون وام خارجی و داخلی همین ۲۰ هزار میلیارد تومان است.

(میلیون ریال)

جدول ۴. منابع شرکت ملی نفت ایران

جزئیات ارقام مذکور		ارقام پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷		
۹۶،۶۷۴،۷۵۶	ذخیره استهلاک (شامل ذخیره استهلاک دارایی‌های غیرمنقول و بیع متقابل)	۲۰۲،۸۵۰،۲۱۹	ذخایر و اندوخته‌ها	دارایی‌های جاری
۱۰۶،۱۷۵،۴۶۳	اندوخته‌های سرمایه‌ای			
—————		۰	تسهیلات بانکی	تسهیلات بانکی و وام‌ها
۵۰،۰۰۰،۰۰۰	اوراق مشارکت (ارزی داخلی-ریالی)	۱۸۹،۹۳۰،۰۰۰	سایر وام‌های داخلی	
۱۱۵،۷۸۰،۰۰۰	قرارداد بیع متقابل موضوع بند «ق» - از محل صندوق توسعه ملی			
۲۴،۱۵۰،۰۰۰	صندوق توسعه ملی			
—————		۲۲۵،۴۰۰،۰۰۰	وام خارجی	
۰	تسهیلات دریافتی از بانک مرکزی جهت بازپرداخت اصل و سود اوراق مشارکت، تسهیلات دریافتی از بانک‌ها و تضامین سررسید شده آن شرکت	۳۸۵،۴۳۶،۹۵۸		سایر دریافت‌ها
۷۰،۲۶۲،۵۰۰	منابع ناشی از اجرای بند «ق» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و قانون رفع موانع تولید			
۸۳،۵۱۵،۲۵۰	منابع ناشی از اجرای بند «ق» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ (معادل ارزش فرآورده‌های صرفه‌جویی شده)			
۱۰۵،۰۰۰،۰۰۰	انتشار اوراق مالی ارزی-ریالی جهت تأمین منابع مالی طرح‌های بالادستی نفت و گاز و بازپرداخت بدهی‌های سررسید شده به شرکت‌های پیمانکاری قراردادهای بیع متقابل طرح‌های بالادستی نفت و گاز			
۱۲۶،۶۵۹،۲۰۸	سایر منابع سرمایه‌گذاری و منابع حاصل از فروش دارایی‌ها			

۲. مصارف شرکت

مطابق لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصارف شرکت ملی نفت ایران، در مجموع بیش از ۱,۰۰۴ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که ۴۹۱ هزار میلیارد ریال برای سرمایه‌گذاری (حدود ۱۴ میلیارد دلار) و ۵۱۳ هزار میلیارد ریال (حدود ۱۴/۶ میلیارد دلار) برای بازپرداخت بدهی در قالب سه عنوان «وام ماده (۳۲) و سایر وام‌ها»، «وام خارجی» و «بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر پرداخت‌ها» در نظر گرفته شده است. نکات حائز اهمیت در بخش مصارف شرکت ملی نفت عبارتند از:

- با توجه به اینکه حدود ۵۱ هزار میلیارد تومان به‌منظور بازپرداخت بدهی‌های شرکت در سال ۱۳۹۷ در نظر گرفته شده است، همه منابع مطمئن شرکت (۲۰ هزار میلیارد تومان) هم تکافوی این بازپرداخت را نخواهد داد.
- تحقق هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت ملی نفت ایران در سال آینده وابسته به منابعی است که تحقق آنها دور از انتظار پیش‌بینی می‌شود.

جدول ۵. مصارف شرکت ملی نفت ایران (میلیون ریال)

جزئیات ارقام مذکور		ارقام پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	
۲۲۵,۴۰۰,۰۰۰	وام خارجی (فاینانس، بیع متقابل و قراردادهای جدید)	۴۹۰,۷۱۵,۴۷۶/۸	هزینه‌های سرمایه‌ای از منابع داخلی
۲۴,۱۵۰,۰۰۰	صندوق توسعه ملی		
۱۱۵,۷۸۰,۰۰۰	قرارداد بیع متقابل موضوع بند «ق»- از محل صندوق توسعه ملی		
۱۶,۳۹۹,۲۵۰	منابع ناشی از اجرای بند «ق» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ (عواید حاصل از میدان غرب کارون، و پارس جنوبی)		
۴۸,۵۱۵,۲۵۰	منابع ناشی از اجرای بند «ق» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ (معادل ارزش فرآورده‌های صرفه‌جویی شده)		
۵۰,۰۰۰,۰۰۰	اوراق مشارکت ارزی و ریالی		
۱۰,۴۷۰,۹۷۷	ذخایر و اندوخته‌ها، منابع بند «ق» و کاهش دارایی جاری		
		۰	تسهیلات بانکی
۱۸,۰۰۴,۰۰۰	بازپرداخت وام‌های دریافتی از صندوق انرژی بانک‌های ملت و سپه	۲۳۴,۲۹۷,۱۵۰	بازپرداخت وام و تسهیلات دریافتی وام ماده (۳۲) و سایر وام‌ها
۱۰,۱۶۴,۰۰۰	بازپرداخت وام از محل حساب ذخیره ارزی		
۲,۶۰۴,۳۵۰	بازپرداخت اعتبارات دریافتی از بانک ملت (ریفاینانس) و نوردیا بانک		
۲۳,۵۲۰,۰۰۰	بازپرداخت سپرده‌گذاری بانک مرکزی نزد شرکت نیکو		
۷,۲۶۶,۰۰۰	بازپرداخت وام بانک مرکزی		

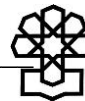
جزئیات ارقام مذکور		ارقام پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷		
۱۰۶،۵۵۸،۳۰۰	پرداخت سود تسهیلات دریافتی			
۲۸،۶۷۵،۵۰۰	بازپرداخت وام صندوق توسعه ملی - (بند «ق»)			
	غرب کارون و پارس جنوبی			
۳۷،۵۰۵،۰۰۰	بازپرداخت وام صندوق توسعه ملی			
۰	بازپرداخت وام پیش‌فروش فرآورده			
۸۳،۸۹۵،۰۰۰	بازپرداخت وام بیع متقابل نفتی			
۳،۶۷۵،۰۰۰	بازپرداخت وام بیع متقابل نفتی - ماده (۱۲)	۱۲۷،۶۴۵،۰۰۰	وام خارجی	
	رفع موانع تولید			
۳۷،۸۰۰،۰۰۰	بازپرداخت پروژه‌های بیع متقابل گازی			
۲،۲۷۵،۰۰۰	بازپرداخت بلوک‌های اکتشافی مهر			
۱۱۵،۹۵۹،۵۵۰	بازپرداخت اصل اوراق مشارکت ارزی و ریالی			
۳۵،۰۰۰،۰۰۰	بازپرداخت تعهدات شرکت بهینه‌سازی و گازرسانی به استان سیستان و بلوچستان و سایر شهرها و روستاها	۱۵۰،۹۵۹،۵۵۰	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر پرداخت‌ها	

۳. تبصره «۵» لایحه بودجه و تأمین نقدینگی مورد نیاز پیمانکاران

بند «ط» تبصره «۵» به‌منظور سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز با اولویت میادین مشترک و طرح‌های زیربنایی و توسعه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت اجازه انتشار اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) در سقف ۵۰ هزار میلیارد ریال صادر شده و بازپرداخت آن از محل افزایش تولید همان میادین (برای طرح‌های وزارت نفت) و عایدات طرح (برای طرح‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت) تضمین می‌شود.

همچنین، در بند «ی» تبصره «۵» به وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذیربط برای بازپرداخت اصل و سود اوراق ارزی - ریالی سررسید شده، تسهیلات بانکی و تضامین سررسید شده و همچنین بازپرداخت بدهی‌های سررسید شده به پیمانکاران قراردادهای بیع متقابل طرح‌های بالادستی نفت و گاز اجازه انتشار ۳ میلیارد دلار اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) صادر شده است.

هرچند انتشار این اوراق باعث می‌شود که بخشی از نقدینگی مورد نیاز پیمانکاران قراردادهای بیع متقابل طرح‌های بالادستی نفت و گاز پرداخت شود و پیمانکاران از بلا تکلیفی خارج شوند، اما نشان می‌دهد شرکت ملی نفت ایران برای بازپرداخت بدهی‌های خود نیازمند استقراض مجدد است. این درحالی است که مجوز انتشار اوراق قبلی و یا قراردادهای بیع متقابل از سوی مجلس با این شرط صادر شده بود که تضمین بازپرداخت اصل و سود این اوراق توسط وزارت نفت از محل افزایش تولید همان میادین باشد.

جمع‌بندی و پیشنهادات

بررسی منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور نشان‌دهنده افزایش وابستگی بودجه به نفت از ۳۵ درصد به بیش از ۳۶ درصد است. میزان استفاده دولت از منابع حاصل از صادرات نفت حدود ۱,۱۱۰ هزار میلیارد ریال و میزان برداشت از صندوق توسعه ملی بیش از ۲۲۲ هزار میلیارد ریال لحاظ شده است. با توجه به ماده واحده، تبصره‌ها و ردیف‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور پیشنهاد می‌شود:

۱. بودجه وزارت نفت اصلاح و رقم واقعی بودجه این وزارتخانه در ردیف مذکور درج شود.
۲. به منظور افزایش شفافیت بودجه، برآورد منابع حاصل از فروش داخلی و خالص صادرات گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی درج شود.
۳. منابع حاصل از مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات مندرج در ردیف ۱۶۰۱۳۹ طبق ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه باید به حساب ذخیره ارزی واریز شده و یا به ردیف ۲۱۰۱۱۲ منتقل شود.
۴. ردیف ۲۱۰۱۱۱ با عدد یک که به منزله متمم بودجه در ضمن لایحه بودجه است، حذف شود.
۵. ردیف‌های ۳۱۰۷۰۴ و ۳۱۰۷۰۵ که ماهیت نفتی دارند به قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای منتقل شوند.
۶. مجموع منابع (و مصارف) شرکت ملی نفت ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان (حدود ۲۹ میلیارد دلار) پیش‌بینی شده است. حدود ۸۰ هزار میلیارد تومان (۲۳ میلیارد دلار) از این مقدار (۸۰ درصد کل منابع) از سه محل «سایر وام‌های داخلی»، «وام خارجی» و «سایر دریافت‌ها» در نظر گرفته شده که منبع مطمئنی نیست. در نتیجه منابع و مصارف شرکت ملی نفت نیاز به بازنگری اساسی دارد.
۷. استقراض از صندوق توسعه ملی برای دولت ۱۲,۲۵۰ میلیارد ریال برای آبرسانی به سیستان در قسمت واگذاری دارایی‌های مالی درج شود.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۶۵۱

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۷۶۰

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت: ۳۴۸

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۲۰. بخش نفت

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه و تدوین کنندگان: میثم پیله‌فروش، سیده‌مریم موسوی

ناظران علمی: حسین افشین، مهدی فقیهی، ایرج مهرآزما

مدیر مطالعه: فریدون اسعدی

اظهار نظر کننده: محمدتقی فیاضی

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۰/۱۰